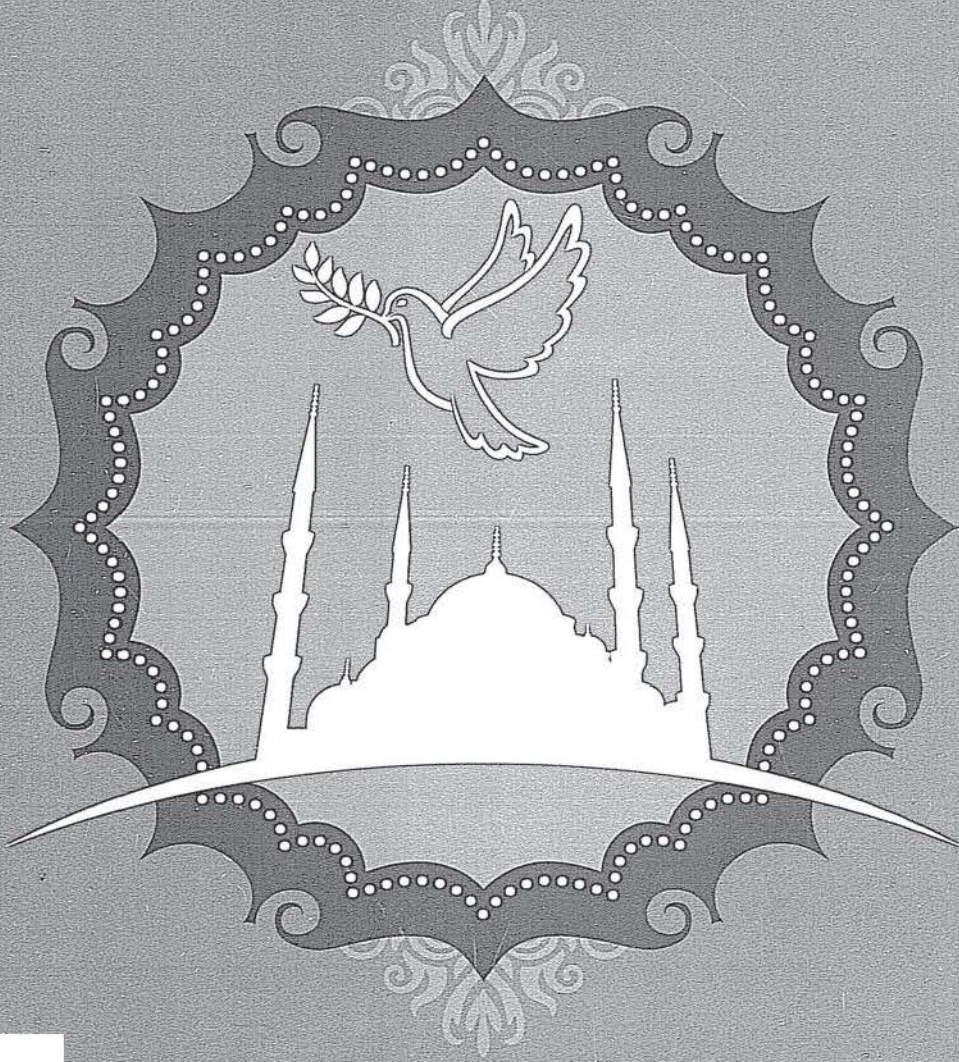

TOPLUMSAL BARIŞA KATKISI AÇISINDAN CAMİ ve DİN GÖREVLİLERİ

V. ULUSAL DİN GÖREVLİLERİ SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ
(9-10-11 Mayıs 2014 - Mardin)

IX. BÖLÜM

DİN HİZMETLERİNDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

4) TOPLUMSAL BARIŞA KATKISI AÇISINDAN KÜRT MESELESİNİN ÇÖZÜMÜNDE DİN GÖREVLİLERİNİN RÖLÜ

Selahattin YILMAZ⁴¹⁵

ÖZET

Kürt meselesi, Türkiye tarihinin en büyük problemidir. Gerek DİB'nin gerekse din görevlilerinin toplumda etkin ve saygın bir yeri vardır. Kürt meselesini cesaretle ve doğru bir şekilde ele aldıkları takdirde bu mesele büyük oranda çözülecektir. Zira DİB, bugün Türkiye'de her köye, her mahalleye imam, kuran kursu öğreticisi ve vaizle doğrudan ulaştığı gibi, bizatihi DİB'nin insanlar üzerinde etkisi de çoktur.

Düşmanlık duygularının giderilmesinde, kardeşliği sağlamada, Türkiye'yi daha yaşanılabilir bir noktaya getirmede, akan masum kanların engellenmesinde etkili ve yetkili kurumlardan biri DİB'dir, din görevlileridir. Kardeşliği sağlama, problemlere çözüm getirme, sulh ve arayı yapma, Müslümanları bilinçlendirme, Din Görevlilerinin önemli vazifelerindedir. Bu yazıda, Kürt meselesinin çözümünde din adamlarının neler yapabileceği ile ilgili önerilerimi sunmaktayım.

GİRİŞ

Kardeşliği sağlama, problemlere çözüm getirme, sulh ve arayı yapma, Müslümanları bilinçlendirme, din görevlilerinin en önemli vazifesidir. Bu vazife aynı zamanda onların sorumluluğundadır. Zira barış ve kardeşlik din görevlilerin eliyle, gayretiyle çok daha çabuk gelebilir.

Rehber kitabımız Kuran; iki taife arasında bir problem, bir kavga olduğunda; "aralarını bulun/ıslah edin"⁴¹⁶ buyurmaktadır. Sulh, salih insanların eliyle olursa daha anlamlı ve daha kalıcı olur. Salih insanlar yerine şerli insanlar yapmaya kalkışırsa kan hep akmaya devam edecektir.

Kürt meselesi, Türkiye'nin 30 yıllık kanayan yarasıdır. Kürt meselesinin askeri yöntemlerle, şiddetle çözülemeyeceği aşikârdır. Onbinlerce insanın heba olan kanı buna şahittir. Askeri çözümlerle Türkiye sadece kan kaybetmiştir. Artık herkes bu kardeş kavgasında kazananın olamayacağını görmüştür. Bu meselenin maddi ve manevi faturası bu millete ağır olmuştur. Askeri yöntemler dışındaki metodların devreye sokulmasıyla müsbet sonuçların alındığı müşahede edilmektedir.

⁴¹⁵ Yeşilli İlçe Müftüsü

⁴¹⁶ Hucurat 49/9.

Türküyle-Kürdüyle bu millet, onlarca yıldır akan kanın durdurulmasını haykırmakta “yeter artık, édi bese, analar ağlamasın” demektedir.

Din görevlileri olarak Kürt meselesindeki sorumluluğumuz oldukça aşikârdır. İslam dini Müslümanlara, özelde din adamlarına çeşitli sorumluluklar vermiştir. Emri bilmaruf nehyi anilmünker vazifesi, hakka taraf olma ve zâlîme karşı durma vazifesi, adaleti ikame çabası, dertlinin derdiyle ilgilenme, yaşadığı bölgedeki sorunlara lakayd kalmayıp çözüme katkı yapma; sulh, kardeşlik ve hukuka riayet ve hukuku ikameye yardımcı olma vs. vazifelerimiz vardır. İslami hassasiyete sahip hiçbir insan akan bu kan karşısında lakayd duramaz. Din görevlileri, ulema doğru yerde yani olmaları gereken yerde durursa ve bu konuda ittifak edip aktif olurlarsa çözüm çok daha kolay olacaktır. Din görevlilerinin, Kur’an eczanesinden aldıkları dermanları bizzat isti’mal etmeleri gerekir.

Haksız ve yanlış uygulamalardan mütevellid akan onbinlerce insanın kanı ve annelerin gözyaşı karşısında biz ne yapıyoruz? Dinimiz, tarihimiz, bilgimiz bize hangi sorumluluğu yüklemektedir? Bu konuda kendimizi yeterli bir özeleştiriye tabi tutuyor muyuz? Din görevlilerimizin katkısıyla ve rehberliğiyle, 10 veya 20 yıl sonra bitebilecek problemlerin ve kavgaların çok daha kısa sürede bitebileceği görülecektir.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın ve buna bağlı olarak din görevlilerinin bu meseleye eğilmesi ve bu konuyu cesaretle ele alması halinde bu mesele en az % 50 oranında çözülecektir. Zira DİB her köye, her mahalleye imam ve vaizle doğrudan ulaştığı gibi, bizatihi DİB’nin insanlar üzerinde etkisi çoktur. Düşmanlık duygularının giderilmesinde, kardeşliği sağlamada, Türkiye’yi daha yaşanılabilir bir noktaya getirmede, akan masum kanların akıtılmasının engellenmesinde en etkili bir kurum DİB’dir.

İrkçılık hastalığına karşı ve Türkiye tarihinin en büyük problemleri olan Kürt meselesinin çözümünde DİB’nin ve din görevlilerinin bir duruşu, projesi ve katkısı olması gerekir. Yeni ve müsbet bir kardeşlik dili ile beraber kardeşlik projeleri hayata geçirilmelidir. Eşit hukukî haklar temelinde ensar ve muhacir dayanışmasına götürecek projelere ihtiyaç vardır. İrkçılık hastalığına karşı Müslümanların, DİB’nin ve din görevlilerinin çeşitli projeler geliştirmesi gerekir.

Din görevlileri, dindarlar bu meselede taraf olmalıdır. Adaletin, kardeşliğin, sulhun ve çözümün taraftarı olmaları gerekir. Durdurulan kanda paylarının olması gerekir. Çözüm iradesini göstermelidirler. DİB, devletin iradesinde orataya konan çözüm iradesine sahip çıkmalı, bütün kurum ve görevlileriyle bunun pratiğine çalışmalıdır. Bu problemin bitirilmesinde din görevlilerinin önemli bir sorumluluğu olduğu ortadadır. Devletin eski

refleksleri ile milliyetçi duygularla hareket ederek bu yangını söndürmeye çalışmak, alevlerini arttırmaktan başka bir işe yaramayacağı gibi, belirginleşen ve olumlu sonuçları alınmaya başlanan devletin çözüm iradesine karşı cephe almak demektir.

Din görevlileri kendilerini sadece namaz kıldırma memuru olarak görmemelidir. Sosyal hayatın problemlerinin çözümünde öncü olmalıdır; vazifesi icabı hayatın içinde, sosyal bir insan olmalıdır. Sosyal hayatı, toplumsal psikolojiyi iyi bilmeli ve insanların sevinçli ve üzüntülü anlarında yanlarında yer alarak problemlerine çözümler üretmeli, insanlara faydalı olmalıdır. Zira önderimiz Hz. Muhammed Mustafa, sosyal hayatın merkezindeydi.

Din görevlilerinin bu meselenin çözümünde bulunabilmesi için -gerek bilgi gerekse pratik yönden- bu meseleyi ihata etmeleri gerekir. Cumhuriyet tarihi boyunca süregelen, 100 bin insanın hayatına mal olan, insanların nefyine, imanların gitmesine sebep olan bu denli büyük bir yangın karşısında, din adamları, meseleyi tarihi, psikolojik ve sosyolojik boyutları ile değerlendirebilmeli, çözüm adına bilgisi ve becerisi oranında ortaya bir şeyler koyabilmelidir. Din görevlisi, böylesi hayat-memat konusu olan bir meselede bir şey yapamıyorsa, söyleyemiyorsa ve en azından dua da edemiyorsa, o din görevlisinin hayata bir şey kazandırması mümkündür.

Din kadar, kalpleri birbirine yaklaştırabilecek başka hiçbir olgu, hiçbir iksir olamaz. Samimiyetin ve samimi din görevlerinin insanlar üzerinde etkisi çoktur. İletişimde ve rehabilitasyonda ayrı bir yere sahiptirler. Bunun için;

DİN GÖREVLİLERİ

- A. Mensup oldukları İslam dininin hak, adalet ilkeleriyle bağdaşan tutumlar sergilemeliler.
- B. Her bir insanı rengi ile dili ile olduğu gibi kabul etmeliler.
- C. İnsan onurunun yanında yer almalılar.
- D. Muhabbete vesile olmalı ve ittihadı islama hizmet etmeliler.
- E. Empati kurmalılar.
- F. Husumeti, adaveti bitirecek girişimlerde bulunmalılar.

- G. Nazik bir üslup, medeni bir dile sahip olmalılar. Medenilere galebenin ikna ile olduğunu bilmeliler.
- H. ğ- Tüm inkar, asimilasyon politikalarının karşısında durmalı, milliyetçilik hastalığından uzak durmalılar.

Bu çalışmada Türkiye'nin kanayan yarası olan Kürt meselesinin çözümünde, din görevlilerinin rolünü ele alacağım. Görüşlerimi beyan ederken günöbirlik çözümlerden uzak, önümüzdeki 5-20 yıl sonrasındaki Türkiye'nin önünü açmak ve güzel bir geleceğe katkı sunmak için görüşlerimi sizlerle paylaşıyorum.

A. GENEL OLARAK KÜRT MESLESİNİN TEŞHİSİ

1. ADALET VE HAK/İNSAN HAKLARI

Adalet ve hak konusu Kürt meselesinin bir parçasıdır. Kürt meselesi sadece barışın değil aynı zamanda adaletin de tesis edilmesini gerektiren bir meseledir. Birlikte yaşamayı, esirlik veya despotlukla karıştırmadan düşünmeliyiz. Sorunun özü, birlikte yaşayanların ve yaşamak isteyenlerin, insan haklarına sahip, eşit yurttaş olma meselesidir. Kürt sorunu, birlikte yaşamak isteyen Türklerin ve Kürtlerin sorunudur. Bizim sorunumuzdur. Bu ülke vatandaşları bir arada var olacaksa, barışarak var olacak.⁴¹⁷

Çözüm, adalet ve kardeşlik hukukunun gereğinin icra edilmesiyle gerçekleşebilecektir. Bu durumda herkes hakkına razı olacaktır. Devlet, vatandaşlarına karşı görev ve sorumluluğunun gereğini yerine getirirse, burada kaybetmeyeceği gibi bu halkı kazanacaktır. Kürt coğrafyasında gönüllü olarak benimsenecek; bu yolla da halkın güveni ve bağlılığı kazanılmış olacaktır. Bunu gerçekleştirebilmenin yolu da, cesaret ve basiretle bu sorunun çözümü yolunda yılmadan çalışmak ve engellerle mücadele etmektir.

Yetkililer "hak, adalet ve kardeşlik noktasında yapabileceklerimizi yaptık mı?" sorusunu kendilerine sormalıdır. Bu meselenin çözümü insan hak ve hürriyetlerine saygıyla mümkündür. Tüm hukukî düzenlemelerimizi insan hak ve hürriyetleriyle temellendirmemizle mümkündür. Zaten insan haklarına istinat etme ve toplumsal sorunları bu temel üzerinden çözme dışında da insancıl ve kalıcı bir çözüm yolu / alternatifi bulunmamaktadır. İnsan hakları, insan hakları, insan hakları...

⁴¹⁷ Bk. Şahin Alpay, "Bitsin Bu Kardeş Kavgası", 14.05.2009 Zaman gazetesi.

Diyarbakir’de PKK-Kürt solu sempaticisini olduğunu bildiğim bir şahsın evine gitmiştim. Evinde duvarda Diyarbakır eski Emniyet Müdürü Gaffar Okan’ın resmini görünce şaşırdım. Hemen sordum. *Bu resmi niye evine astın? Aldığım cevap bu meselenin çözüleceğine inancımı arttırdı. “Bu bize haksızlık etmedi, yanımızda oldu. Haksızlığın karşısında oldu. O bizim gönümüzdedir.”* cevabını verdi.

“Çılgın Türkiye projesi, olsa olsa kardeşlik projesidir.”

2. KÜRT MESELESİ BİR DEMOKRASİ MESELESİDİR

Kürt meselesi bir demokrasi meselesidir.Çözümü, insan haklarını ve demokrasiyi işletmektedir.İnsan hakları ve demokrasi alanında reformların yapılması, Türkiye’nin huzur ve sükunetine tesir edecektir.Türklerin huzuru Kürtlerin huzur bulmasından geçmekte, Kürtlerin huzur bulması Türklerin huzur bulmasından geçmektedir.Böylece her ikisi birbirine güç verecektir.

Silahın çözüm olmadığını herkes anladı. Şiddetin şiddeti doğurduğu; şiddetle bir yere varmanın mümkün olmadığı herkesçe anlaşıldı. Şiddetin uygulanmasını isteme yerine, zihinlerde insan hakları, demokrasi, barış idealleri egemen oldu. Demokrasi geliştirilerek ve özgürlükler genişletilerek, ayrılıkçılık ve şiddet -en azından- marjinalize edilebilir. Türkiye de bu proplemini çözebilir. Bu problem Türkiye’nin problemi, dolayısıyla çözüm de Türkiye’nin çözümüdür.

Türkiye Cumhuriyeti sadece Türkler’in veya kendisini Türk sayanların değil, Kürt sayanların da, her etnik kimlikten ve her dinsel inançtan 76 milyon yurttaşın da vatanıdır. Türkiye, ancak yurttaşlarının etnik kimliklerine, dinsel inançlarına tam bir saygı göstererek ilerleyebilir. Yasalar bu gerçeğin kabulü üzerine yapılmalıdır. Kürtleriyle barışan, bütün Kürtlerin saygısını kazanan Türkiye kazanacaktır.⁴¹⁸Çözüm demokrasi içinde ve anayasal olmalıdır.

Anayasal değişiklik gerekir. Anayasanın 66. maddesine göre “Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.” Bu madde ile Türkiye’nin zenginliği olan farklı renkler, diller inkâr edilmekte ve herkesin Türk olduğu kabul edilmektedir. Bu da, asimilasyonun ve inkârın resmi bir ifadesidir. Irki çağrışımı olan “Türk” kelimesi yerine coğrafi kavram olan ve bir ülkeyi ifade eden “Türkiyelilik” kavramı öne çıkarılmalıdır. Herkes anayasal güvence altına alınmalıdır. Bu maddede şu şekilde değişikliğe gidilebilir: “Türkiye devletine vatandaşlık bağıyla bağlı olan Türk, Kürt, Arap, Çerkez, Yunan, Ermeni, Süryani vs. tüm ırklar hiçbir ayırım gözetilmeksizin

⁴¹⁸ Bk Alpay Şahin, Bitsin Bu Kardeş Kavgası, 14.05.2009 Zaman gazetesi.

kanun önünde, hak ve menfaatlerde eşittir. Asimilasyon, inkâr ve soykırım insanlık suçudur.” Demokrasilerde din adamları dini kıyafetleri ile sokakta, her bir yerde vazifelerini yapabilmelidirler. Bu durumun engellenmesi, demokrasi sorununun olduğunu göstermektedir.

3. İNSAN ONURU

Kürtlerin sorunu sadece aş ve iş değildir. Meselenin insanlık onuruyla da ilişkisi vardır. Kürtlerin birçok talep, mücadele ve şikâyetlerinin arkasında insan onuru da duruyor. Kürtlerin bir mücadelesi varsa en önemli temellerinden biri insan onurudur sanırım. Ve bu en meşru bir haktır.

Yıllardır sorunu işsizliğe, fakirliğe, ekonomik geriliğe bağlayanlar, bu sorunun çözülmesini istemeyen ve kamuoyunu yanlış yönlendiren kimselerdi. Artık açık bir şekilde anlaşmıştır ki Kürtler, ekmekten çok önce onurlu insan olarak görülmek ve kabul edilmek istiyorlar. Bu kabulleniş fiilen ve hukuken gerçekleştikten sonra ekmeğin bir tadı olabilir, diyorlar. Bu kabulleniş gerçekleştikten sonra, devletin tüm imkânları devreye koyularak işsizliği azaltma, iş sahalarını arttırma, fabrikaları çalıştırma yolunda gayret gösterilmelidir ki bu da nurun ala nurdur.

Diğer taraftan problemin temelinde saygı gösterilmesi beklenen ve sorunun özünde yer alan bir "şeref" meselesi var. Bir zamanlar askerde, resmi dairelerde Kürtçe konuştuğu için hakaret gören, dayak yiyen insana "şerefsiz" veya "hain" olmak dışında başka bir seçenek bırakılmadı. Anadili farklı olan insanlar da şerefliyidiler.⁴¹⁹ "Potansiyel terörist, zavallı, o da insandır" şeklinde üstten, güvensiz bir bakış açısıyla bu mesele çözülemez.

Mehmed'e Hemo, Yusuf'a Usif deseler de, bizim gibi konuşmalar da; İngiliz'in Yusuf'a Joseph, Adem'e Adam dediğini kabullendiğimiz gibi, kalbimizde kinle değil sevgiyle, Allah'ın yarattığı şekilde, oldukları gibi onları kabul etmemiz gerekmektedir. "Allah'ın yarattığı güzel Türkçe varken Kürtçe konuşmaya utanmıyor musunuz? Kürtçülük yapmayın, bölücülük yapmayın" demeden. Ermenilikle suçlamadan (Ermenilik bir suç değil) ve yapılan yanlışları sorgulayarak bu işi çözeceğiz.

4. YANLIŞLIKLARIMIZ-MANEVİ HASTALIKLARIMIZ

Toplum olarak bazı manevî hastalıklarımız da vardır ki bu problemi körüklemektedir. Bu hastalıklar önümüzü tıkamakta ve beklenen ilerlememizi engellemektedir. Bunları şu birkaç madde ile sıralamak mümkündür:

⁴¹⁹Bkz. Mümtazer Türköne, MHP ve Kürtlerin Şerefi I, 14/05/2009, Zaman Gazetesi.

- Adavete muhabbet
- Ehli imanı birbirine bağlayan rabitaları bilmemek.(Bunun da baş mimarları din görevlileridir.)
- Menfi milliyetçilik, Şovenistlik, Kemalizm
- Baskıcı tavırlar ve özgürlüklerin kısıtlanması
- Fakirlik, cehalet ve ihtilaf⁴²⁰

B. DİNİ BOYUT

İSLAM DİNİNİN KARDEŞLİĞİ TESİSİNDEKİ ROLÜ

Din görevlileri, İslam dininin öğretilerini esas almaktadırlar. İslam dininin ibadet ve itikad ilkeleri, Peygamberimiz (sav)'in pratiği ve öğretileri, kardeşliğin tesisini, sulhu ve sevgiyi emretmektedir. İslam, muhabbeti, ittihadı, marifeti, teavün ve uhuvveti emreder. İslam, Müslümanların bu duygular ile eğitilmelerini istemiştir.

1. İBADETLERDE

a) Namaz (Secde Kardeşliği)

İbadetlerin başında namaz gelir. Cemaatle namaz kılmada kardeşliği, omuz omuza olmayı görürüz. Protokol yoktur. Cuma namazında, bayram namazında ve Arafat'ta bir tarağın dişleri gibi Müslümanların hak karşısında eşitliği görülür. Renk, dil, kavim ve coğrafya ayırımı yapılmadan, evrensel bir görüntü vardır. Namazda istikbal-i kible, tüm Müslümanların birliğini ifade etmektedir.

b) Bayramlar

Bayramlarda ve mübarek günlerde küs olanların barışması ve barıştırılması için verilen ilahi emirler hep toplumsal kardeşliğe işaret etmektedir. Bayramlar toplumsal kardeşliğe işaret ettiği gibi evrensel kardeşliğe de işaret eder.

c) Zekât

Zekatın, 1/40 (% 2.5) gibi basit de olsa bu rakamın, evrensel kardeşliği oluşturmada ve korumada maya gibi işlev gördüğünü fark ederiz. Zekâtтан çok daha genel yardımlaşmayı ifade eden infak, sadaka, hediyeleşme, kurban kesip etini dağıtma, sadakayı fitr gibi amellerin, toplum fertlerini birbirine sevdirmede ne kadar etkili olduğu herkesin malumudur.

⁴²⁰ Bkz. Bediuzzaman Said, Nursi, İçtimai Dersler, 41, Zehra Yayıncılık.

d) Hac ve Umre

Hac ve umre tüm dünya müslümanlarının kardeş olduklarını göstermekte, birbirlerinin hallerinden haberdar olmalarını sağlamaktadır. Sarı, kızıl derili, zenci, beyaz vb. her renk ve lisandan insanın kardeşane beraber saf tutmaları, beraber dua etmeleri, tavaf yapmaları, birbirleriyle tanışmaları hac ve umrenin insana kazandırdığı üstün değerlerdir.⁴²¹

2. KUR'ANI KERİM'DE

Allahu Teâlâ'nın "Müminler ancak kardeştir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin."⁴²² buyruğu, bir kanunu ilahidir. Kur'anı Kerim'e göre insanların renk ve dillerinin farklı olması Allah'ın kudretinin bir nişanesidir.⁴²³ İnsanlık bir anne babadan çoğalmıştır. Üstünlük takva ileldir.⁴²⁴

3. HZ. PEYGAMBER'İN ÖĞRETİLERİNDE

"Kendisi için istediğini başkası için istemeyen hakiki mümin olamaz",⁴²⁵ "İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız"⁴²⁶ birer düsturu nebevidir. Sadece bu hadisteki evrensel mesaj bile bu problemi çözebilecek kapasitedir.

C. İÇTİMAİ BOYUT

Tarih boyunca bu topluma tesir eden iki sınıf vardır. Âlimler ve amirler. Bu millet hocalarına, âlimlerine saygılıdır, itaat eder. Âlimlerin rolü burada daha çoktur. Ehliyetli hocalar, toplumlarını tedenni çukurundan terakkiye çıkarabilirler.

Toplum olarak Türküyle-Kürdüyle bu millet akan kanın durdurulmasını haykırmaktadır. Kimi "yeter artık, analar ağlamasın" derken diğer tarafta aynı şekilde "êdi bese, bira dê nedin giri" diyerek feryat etmektedirler. Bu

⁴²¹ Bkz. Orhan Çeker, İbadetlerin, Kardeşliğin Te'sisindeki Rolü Ve Kardeşlik Anlayışının Fıkha Yansımaları, 21-22 Nisan 2012 Hz. Peygamber, Kardeşlik Ahlakı Ve Kardeşlik Hukuku Sempozyumu'na Tebliğdir.

⁴²² Hucurat 49/10.

⁴²³ Rum 30/22.

⁴²⁴ Hucurat 49/13.

⁴²⁵ Buharî, İman, 7.

⁴²⁶ Muslim, İman,93.

feryatlar karşısında din adamları olarak Kürt meselesinde önemli sorumluluklarımız vardır.⁴²⁷

D. SİYASİ BOYUT

Türkiye’de bir süredir demokratik açılım politikası başlatıldı. Açılım kelimesi sözlük anlamı itibariyle Arapçadaki fetih kelimesiyle yakından alakalıdır. “Açılım” kelimesi, müspet manaları hep çağrıştırır. Açılım/feth kelimesinin en önemli müspet çağrışımlarından biri de “fetih ihsan ettik” (Fetih/1) ayetidir. Açılım/fetih, bir projenin son noktası değil, başlangıcıdır.

Demokratik açılım politikaları önyargıların kalkmasını sağladı. Bölgeye güzel bir heyecan verdi, nefes aldırdı. Bir bahar havası oluştu ve umutlar yeşerdi. İdarecilerin müspet olması ve müspet tavır takınması son derece olumlu karşılık buldu. Normalleşmeyi hızlandırdı. Zira zihinler normalleşirse, ameller de normalleşir. Normalleşen durum karşısında yıllar yılı bizi perişan eden bu problemde ortadan kalkmaya başlayacaktır.

Hayırlı işlerin muzır manileri çok olur. Bütün manilere karşı bu meselede şimdiye kadar güzel şeyler oldu ve güzel şeyler olmaya devam ediyor: Artık isteyen çocuğuna Kürtçe isim verebiliyor. Her sabah çocuklara okutulan “andımız” kaldırıldı. Ekonomik olarak bölge desteklenmekte, okullarda Kürtçe seçmeli dersler okutulmakta vs. Bugünlere ulaştıran Rabbime şükürler olsun.

Toplumsal barışa katkısı açısından, Kürt meselesinin çözümünde, din görevlilerinin rolü ile ilgili çözüm olabilecek bazı önerilerim şunlardır:

1. VATANDAŞLARIMIZIN DİN GÖREVLİLERİ TARAFINDAN ZİHİNSEL OLARAK REHABİLİTE EDİLMELERİ VE BİLGİLENDİRİLMELERİ GEREKİR

Bu meselenin çözümünde, her şeyden önce, iletişimi ve etkileşimi sağlayacak kardeşlik diline muhtacız. Müsbet kardeşlik dili ve yaklaşımı, bu yangını, söndürme vazifesini görecektir. Dilini oluşturabilmek için, yıllarca akan kan ve yapılan yanlışlıklar büyük travmalar yaşatmıştır. Eşini, oğlunu askerde kaybeden insanları ve köylerinden sürgün edilen, evleri yıkılan, terörist muamelesi gören ve tarvma geçiren halkı imamlar rehabilite

⁴²⁷ Hiç şüphesizki ulema ve umera eğer iyi iseler ve doğru yerde iseler halkta iyi olur doğru yerde durur. Eğer yanlış yolda iseler halklarını da saptırırlar. Bununla beraber bu iki sınıf sahtekârlıkları ve suistimalleri ilede bu milleti kıymetsizleştirebilir ve ona zarar verebilir. Bu iki sınıf sağlam olmazsa bu millet ipi kopan tesbih gibi dağılır.

etmelidir. Bu halk kardeşlik rehabilitesine, psikolojik rehabiliteye muhtaçtır. En önemli adım olarak da geçmişin tüm yanlışları, travma sebepleri ortadan kaldırılarak zihinsel bir altyapı oluşturulmalıdır. Bu işin doktorları insanlara hayat verecek olan dini önderler, bilim adamları ve aydınlardır.

Kürtleri aklı başında, müsbet olan Kürtler; Türkleri de aklı başında olan müsbet Türkler, dini önderler ve kanaat önderleri etkileyecektir. Bu etkinin bir kombinasyon oluşturabilmesi için;

a) Kamuoyu, tarihi gerçekler konusunda aydınlatılmalıdır. Bin yıllık tarihi birlik beraberlik gözler önüne serilmelidir. Alparslan Malazgirt'e geldiğinde Kürtler Müslüman olan Türklerin safına geçerek savaşın kazanılmasında etkili olmuşlardır. Anadolu'nun kapısının Türklere açılmasına katkıda bulunmuşlardır. Yavuz Sultan Selim zamanında Kürt beyleri kendi iradeleri ile Osmanlı'ya bağlanmışlardır.⁴²⁸ Birinci dünya savaşı sonrası Kürtlerin Türklere ayrılmayı kabul etmedikleri,⁴²⁹ Çanakkale'de sırt sırta verdikleri ve daha birçok örneğe tarih şahitlik etmiştir. Türk kamuoyu Kürt meselesinde hassastır ve daha ötesi tepkilidir. Bunun sebeplerinden biri kamuoyunun, olayların tarihi vechesini bilememesi ve gerçekler noktasında yeterince aydınlatılmamış olmasıdır. Milli tarih bu gözle yeniden yazılmalıdır. Kamuoyu gerçekler noktasında aydınlatılmalıdır. Cumhuriyet'in kuruluşunun anlatıldığı İnkılâp Tarihi ders kitaplarında Türklerle omuz omuza vererek Kurtuluş Savaşı'nı kazanan bu vatandaşlarımızın ismi sadece iki yerde geçer. O da ayrılıkçı gruplar arasında yer alır: Kürt Teali Cemiyeti ve Şeyh Said isyanı. Bunu okuyan her öğrenci şunu düşünür: "Kürtler eşittir ayrılıkçı ve isyancı."

b) Vaaz ve konferanslarda kardeşlik hukuku anlatılmalıdır. Türküyle ve Kürdüyle -yıllardır süregelen- zihinlerin birbirine düşmanca ve önyargılarla beslenmesinin önü kesilirse ve bunları birbirine düşüren fesat şebekesinin oyunları ortaya çıkarılırsa, bu oranda herkes kendine çeki düzen verecek ve "biz ne yaptık" diyecektir. İnsanlar travmalardan ve düşmanca tutumlardan uzaklaşacak ve normalleşecektir. Ardından Kürdüyle Türküyle bu millet şaha kalkacaktır. İnsanlarımız yapılan yanlışlıkları öğrenip fesat şebekesinin farkına varırsa, düşmanlık üzerine kurulan yapı yerle bir olacak ve muhabbet galebe gelecektir.

c) Zihinlere hitap edilmeli ve önyargıları kıracak söylemler ve eylemler gerçekleştirilmelidir.

⁴²⁸ Altan Tan, Kürt Sorunu,78, Timaş yayınları.

⁴²⁹ Bedizüzaman Said Nursi, İçtimai Reçeteler, 304-305, Tenvir Neşriyat; İçtimai Dersler, 577, Zehra yayıncılık.

Bu anlamda “Ey vatandaşlarımız! Allah sizlere insan olarak ne hak vermişse biz ona saygılıyız ve o konuda sizin destekçiniziz” denilmeli ve buna göre davranılmalıdır. Devleti yönetenler şunu ilan etmelidir: “Ana dil-konuşma dili Allah’ın insanlara verdiği bir haktır.Mescitte, okulda, çarşıda, camide vatandaş hangi dili konuşuyorsa, ne şekilde birbirini anlıyorsa o şekilde konuşmaları haklarıdır.Devlet olarak bunların alt yapısının oluşturulması için çalışmaları başlatıyoruz.Biz hiçbir dilden gocunmayız. Her bir dilin Allah’ın bir ayeti olduğunu, bunu inkârın Allah’ın ayetinin inkârı olduğunu biliriz.”Bu cümleler Kürt halkını psikolojik olarak rehabilite edecektir.Bu durum kini, buğz ve önyargıları kaldıracak; yerini sevgiye, affa ve birlik beraberliğe bırakacaktır.Demokrasiyi yükseltecektir.ABD’de, Çin’de ve Hindistan’da birçok dil kullanıldığı gibi, Türkiye’de de herkes dilini rahatlıkla kullanabilecek, doğal olarak da ortak dil olarak Türkçe kullanılacaktır.

d) Küçümseyici, inkâra ait politikalar yerine övücü, sevindirici ve birleştirici bir dil kullanılmalıdır. Şu anda Kürtlerin en muhtaç olduğu şey ve psikolojik tedavileri, sık sık onun ismini zikretme, onun kültürüne, tarihine vurgu yapmaktan ve diline ait varlığını ifade edecek cümleler kullanmaktan geçmektedir.

Diyarbakır’da Diyanet İşleri Başkanımızın Kürtçe bir mevlitten sadece iki beyti okuması dahi oradakileri ve onu televizyondan izleyen herkesi coşturmasını sağladı. Bu iki beyit onları inkâr etmediğini, onlara değer verdiğini gösteriyordu. Başbakanın Diyarbakırlılara “Ey Selahaddin Eyyubinin torunları” diye hitap etmesi aynı coşkuyu meydana getirmişti.

Bu cümleleri anlamlı kılan yıllardır resmi ideolojinin inkâr ettiği bu milletin yine en üst seviyede varlıklarının kabul edilmesidir. Bu cümle onlara ilk kez bir başbakan tarafından kimin torunları olduklarını hatırlatıyordu. Ve onları cesaretlendirip sevindiriyordu. Bu hitap Kürtler’in zihin dünyasının kapılarını açmakta ve kendi kendilerine“sanki bana hitap eden bir ses duydum” diyerek olumlu tepkiler göstermektedirler.

Helâ onların dilinin, kültürünün ve mezheplerinin öğretilmesine yardımcı olmak, gönüllerinde makes bulacak ve bu konuda meydana gelen sıkıntılarını alıp götürecektir.

e) Empati yapılmalıdır. Türkiye’nin işgal edilip Türkçenin yasaklandığını ve sonraki kuşakların Türkçe öğrenmelerini engelleyecek uygulamaların devreye sokulduğunu hayal edin. Böyle bir durum, ‘topluma darbe’ olmanın ötesinde insani varoluşunuza ters değil midir? Bir insanın anadilini engellemek, o insanın psikolojisine zarar vermenin en uç yollarından biri değil midir?

Bulgaristan, Yunanistan ve Irak Kürdistan Bölgesi'ndeki Türkmen kardeşlerimizin Türkçe eğitim yapmalarını canı gönülden istiyoruz. Bunun için destekte bulunmalıyız. Oradaki Türklerin kendi dillerinde TV kanalları kurmaları, eğitim görmeleri ebetteki sonuna kadar haklarıdır. Hangi devlet olursa olsun bu hakkı kardeşimize vermiyorsa buna karşı çıkmak boynumuzun borcu olmalıdır. 20-25 yıllık bölgesel bir yönetim olan Kuzey Irak'ta bile Türkmenler, ana dilleri ile eğitim görmekte, mecliste ve yönetimde kendi adları ile yer almaktadır. Şimdi birileri çıkıp Irak'taki Türkmen kardeşlerimize "Burası Kürdistan'dır, Kürtçe eğitim dışında hiçbir dile müsaade yok" derse, haykırışımızın sesi o yasağı bitirmelidir. Buraya kadar amenna. Ya bundan sonrası? Türkiye'deki Kürtler, Araplar için bu istenirse yine de amenna diyebiliyor muyuz?

Başkasının vatandaşı değil, bizim öz vatandaşımız, birinci dünya savaşında sırt sırta verdiğimiz, bizi yüz üstü bırakmayan insanlar ve ayrılma imkânına rağmen halifeye bağlı kalmayı tercih eden insanlar, "kendinize Kürdistan'ı kurun" diyen İngilizlere "biz Müslümanız, halifeye bağlıyız" diyen insanlar. Teşekkür ve vefa hak eden insanlar. Bin yıl önce Anadolu'ya geldiğimizde hoş amediyle bizi karşılayan ve bin yıldır beraber yaşadığımız insanlar.⁴³⁰

Karşılıklı olarak acılar yaşandığından, herkes kendi acısına odaklandığından diğerinin feryadını duyamadı. Birbirimizin sesini dinlemeli, acısını, taziyelerini hissetmeye çalışmalı, acıları paylaşarak hafifletmeliyiz.

f) Hocalarımız/imamlarımız, vaaz ve hutbelerde halka Kürtçe veya Arapça hitap edebilmelidirler. Böyle bir vaaz ve hutbeyi Diyanet İşleri Başkanımızdan dinlemek daha güzel olacaktır. Bunun için yasal bir düzenlemeye de ihtiyaç yoktur. Zira böyle bir yasak sözkonusu değildir.

g) Eğer Kürtlerle iletişim kurmak istiyorsak, medyada onların zihin dünyasına hitap edecek bir dil geliştirmeliyiz. Milliyetçi bir dili bırakıp onların dertlerini paylaşmalı, daha önce yapılan yanlışlıkların yanında yer

⁴³⁰ 2010 Ekim ayında Sayın Başbakanımızın Almanya Berlin ziyaretindeki basın toplantısında sarfettiği; "Türkler kendi dilini öğrenirse, ikinci dili öğrenmeleri o kadar kaliteli olacaktır" sözleriyle gurbetçi olan Türkler için Alman yetkililere Türkçe'nin öğretilmesini istemiştir. Medyada "Ülkesinin asıl unsurlardan olan Kürtlere kendileri niye dillerini öğretmiyor" şeklindeki itirazlar uzun süre yer almıştı. Elhemdulillah bugünlerde bu sorunun da çözüme doğru gittiğini görmenin sevinci içindeyiz.

almadığımızı fark ettirmeliyiz. Haklı oldukları noktalarda yanlarında yer aldığımızı göstermeliyiz.

h) Çözüm için yüzlerce bilim adamının bir araya getirilip günlerce tartışılmasına gerek yoktur. Sorun ve acılar göz önündedir. Bu meselenin çözümü bellidir. O da, yüzyıldır bölgede yapılan askeri, ekonomik, kültürel politikaların tersini yapmaktır. Çözüm olarak eskiye ait olan, derin devletin psikolojik harp taktikleri ve argümanları bir tarafa bırakılmalı veya bu taktikler neyi söylüyorsa onun tersi yapılmalı ki tiryak olunsun. Bu can alıcı öz bir öneridir.

Öldürme yerine hayat verme, dağa çıkartma yerine dağdan indirme; "bölücü, Ermeni" hitabı yerine "kardeşim, vatandaşım" demek, ormanları yakma yerine tekrar ekme, köyleri boşaltma yerine dönmek isteyenlere destek vermek vs. Burada zor, imkânsız bir durum söz konusu değildir. Yıllarca çözüm olarak görülen şeylerin yüzde biri kadar masrafı yoktur. Basit ve etkili bir yoldur.

i) Müftülükler tarafından mevsimlik işçilere yönelik yapılan dini hizmetlerin daha da yayılarak devam ettirilmesi faydalı olacaktır. Mevsimlik işçilere çadır mescitler yapılması, Kuran dersi verilmesi, onların hatırlanması ile ilgili gazete haberleri gönülleri ısıtmaktadır.

Mevsimlik işçilerin bulunduğu yerlerde cami hocasının önderliğinde ziyarete gidilmesi veya yörenin ileri gelenlerinden birinin onları bir gün misafir etmesi, gönüllerin kazanılması için etkili ve basit hususlardır.

j) Geçmişteki yanlışları bir tarafa bırakmak, affetmek bir erdemdir. Eskiden yapılan yanlışları, acıları gündeme getirip bilenmek, öfkelenmek, öldürülen insanlar üzerinden sulha karşı çıkmak mümkün değildir. Kardeşlik projesi, karşılıklı olarak birbirini affetmektir. Her iki tarafın yanlışları oldu.

"Kim bağışlar ve barışı sağlarsa, onun mükâfatı Allah'a aittir. Doğrusu O, zâlimleri sevmez."⁴³¹ ayeti, Kürt olsun Türk olsun herkesin sulhtan yana olmasını; öfke, intikam, gurur gibi nefsi duygularla hareket edilmemesini öğütlemektedir.

Eski hâl muhal, adavet, kan, gözyaşı artık mümkün değil; zaman kardeşlik, birliktelik, iletişim zamanıdır.

k) Doğu'nun gelenekleri ve değerleri daha etkin bir şekilde tanıtılmalıdır. Maalesef bu gün hâlâ doğu deyince insanımızın(batıdaki) aklına Şemdin'lide veya Diyarbakır'da düzenlenen miting ve sonrası kovalamacalar geliyor.

⁴³¹ Şura 42/40.

Kürtlerin, kendilerini temsil edecek, uslubunu bilen, kendisini ifade edecek önderlere ihtiyaçları vardır.

1) Yüzbinlerce Türk, Mevlana Halid, Said Nursi, Abdülhakim Arvasi, Muhammed Raşid Erol gibi muhterem şahısların ardından gitmekte ve onlara muhabbet göstermektedirler. Öyleyse yaşanan inkâr ve tehcir politikaları ve günümüze kadar meydana gelen sorunlar bizatihi Türklerden değil, o dönemin devlet anlayışının dini değerlerden uzak seküler değerleri, milliyetçilik anlayışı ve onu temsil eden kapitalist ve deist medeniyetin politikalarındandı. Unutmamak gerekirkî o dönemde sadece bir Kürt proplemi yoktu. İslam'a ve Müslüman değerlere de bir düşmanlık vardı. Menfi milliyetçilik politikalarının halkı etkilediği malum bir durumdur.

Bu mesele onbinleri bulan asker ve emniyet mensubunun hayatına mal olmuştur. Yüzbinleri bulan akraba ve yakınlarının feryadı hissedilmelidir. Onların hayatlarına kastedenlere masumane bakmak mümkün değildir.

2. VAAZ VE HUTBELERDE KARDEŞLİK TEMASININ HÂKİM OLMASI, AYIRIMCILIĞIN YAPILMAMASI

Kürt meselesinin çözümünde her şeyden önce iletişimi ve etkileşimi sağlayacak kardeşlik diline muhtacız. Müsbet kardeşlik dili ve yaklaşımı, Türkiye'deki bu yangını söndürme vazifesini görecektir. Kardeşlik dilini oluşturabilmek için; zihinsel bir alt yapı oluşturulmalıdır.

Vaazlarda, hutbelerde ve konferanslarda kardeşliği, kardeşlik hukukunu ve bütün herkesi kucaklayan konular ele alınmalıdır. Din görevlilerince farklı dil, renk ve kültürlere sahip olan Müslümanların İslam kardeşliği ile birbirlerine bağlı oldukları, kardeşliğin de bir hukuku olduğu, tüm Müslümanların bir vücudun azaları gibi birbirlerinden etkilendikleri anlatılmalıdır. Hutbelerde kuru kuruya ezbere dönüşen "birlik ve beraberlik" ifadelerinin içi doldurulmalı, İslam kardeşliğinin fiilen yaşanması üzerinde durulmalı ve fiili örnekler sergilenmelidir.

Malesef yıllarca hutbelerde birlik sebebi olacak Çanakkale ve çeşitli zaferlerden dahi bahsedilirken konu hep tek taraflı olarak, Türk milliyetçiliği etrafında ele alınmıştır. Örneğin Çanakkale savaşı ile ilgili hutbeler incelendiğinde hutbelerde genelde bu savaşın Türk ırkının bir zaferi olduğu anlatılmaktadır. Halbuki bu hutbelerde, Türklerle beraber bu savaşta Kürtlerin ve Araplarında savaştıkları ve şehit düştükleri mutlaka ifade edilmeliydi. Hutbe hangi ilde okunuyorsa o ilden şehit düşmüş Çanakkale şehidinin bizzat isimleri zikredilebilir. Bu şekilde bu zaferin herkese ait olduğu hissettirilmelidir. Kürt veya Arap cemaate "bu savaş Türklerin zaferidir" şeklinde onları kapsamayan bir cümle, bir hutbe bir anlam ifade

etmemektedir. Bölge halkı kendisine hitap etmeyen bu hutbelerle ilgili sıkıntılarını defalarca bize ilemişlerdir. Çanakkale zaferi en iyi, en güzel şekilde camilerde anlatılmalıdır. *Birlik ve beraberlik, ittifak; ayrımcılıkla, asimilasyonla, inkârla değil kucaklama ile mümkündür.*

Hutbelerde, vaazlarda kendilerine hitap edilen Kürtlerin ve Arapların zihin algısında bu ülkenin Türk, Kürt, Arap vb. bütün vatandaşların vatani olduğu hissi mevcuttur. Bu hissiyata hitap edilmelidir. Çanakkale zaferi hutbesi Kürtten, Araptan bahsetmiyorsa o hutbe eksik bir hutbedir, yayınlanamaz.

Doğu'dan Batı'ya göç etmiş binlerce insan bulunmaktadır. Bunlar Batı'da camiye gittiklerinde, özellikle vaazlarda, milliyetçi bir tutum sebebiyle camiden soğuduklarını ifade etmişlerdir. Vaizlerimiz, konuştuklarında dinleyiciler arasında Kürtlerin ve Arapların veya başka milletlerin de olabileceğini hesaba katmalı, yanlış anlaşılabilir ve kardeşliği bozacak cümlelerden kaçınmalıdırlar. Tüm metropol şehirlerde azımsanmayacak sayıda Kürtlerin, Arapların varlığı ortadadır. Dolayısıyla hutbe ve vaazlarda herkese hitap edilmelidir. Bu tutumun radikalleşen, rijitleşen insanları durdurma da ve zihinsel olarak normalleştirmede büyük etkisi olacaktır.

Hacdaki vaaz ve rehberlikte din görevlilerinin kardeşliğe daha çok vurgu yapması gerekir. İrşat ve vaaz programlarında dünyanın her tarafından Müslümanların hacda bir araya geldiği vurgulanarak Türkiye'deki farklılıkların bizim zenginliğimiz olduğu, Müslümanların kardeş olduğu hatırlatılarak Türk- Kürt kardeşliği üzerinde durulmalıdır. Hacdaki bu programlarla DİB ve din görevlileri, Türkiye'nin huzur ve barışına katkıda bulunmuş olacaktır. Kürt vatandaşlarımıza o mübarek beldelerin, onların anlayabileceği ana dilleriyle anlatılması, çok daha anlamlı olacaktır.

Çoğu ailede kardeşler vardır. Yaşça büyük kardeşe abi, yaşça küçük olana ise kardeş diyoruz. Türkler ve Kürtler kardeştir. Büyüğe düşen vazife, tevazu ve sevgi; küçüğe düşen vazife ise saygıdır. Eğer büyük olan, tehakküm ve hak tanımamazlıkla haddini aşarsa, küçükte saygısızlık başlar ve bu da kindarlık ve düşmanlığa sebep olur. Türkiye sadece ülkesinde değil, bugün bağımsızlıklarına kavuşmaya başlayan Arap ve diğer Müslüman ülkelere de önder olmalıdır. Ev içindeki bu ittifak ve genel ittifak, dünyanın dengelerini değiştirecektir.

3. TEBLİĞ VE İRŞATTA KÜRT DİLİNİN KULLANILMASI

Dinin Kürtler üzerindeki etkisi şüphesiz tartışılmazdır. Ancak bugün din üzerinden kardeşlik edebiyatı yapmanın Kürtler için fazla bir anlamı yoktur.

Kendi ifadeleri ile artık bu durum karın doyurmuyor. Kürtlerin dini hassasiyetlerini bilenler, yıllar yılı din üzerinden kendi isteklerini ve fikirlerini verebileceklerini ve bunun onları durduracağını zannettiler. Ancak sadece kısmi bir etkide bulunabildiler. Zira Kürtlerin bir kısmında millet kavramı, ırk kavramı gelişirken diğer taraftan din duygusu azaldı. Dolayısıyla başına da yansıyan Diyanet İşleri Başkanımızın şu cümlesi herşeyi özetliyordu. "Kürt meselesinde, kardeşlik edebiyatı yerine kardeşlik hukuku geliştirilmelidir." Bu ifadeler büyük yankı uyandırdı. İyiliğe, güzelliğe dair umutları arttırdı.

30 yaşından büyük Kürtler ve birçok Kürt aydını, ilkokula başlarken tek kelime Türkçe bilmiyorlardı. Türkçe onlara göre 'yabancı' dildi. Evde konuştukları dilin eğitimde, resmi hayatta hiç anlamı olmadığını ilkokulda keşfettiler. Dil problemi, kendilerini dışlanmış hissetmelerine, değişik travmalarla baş etmek zorunda kalmalarına yol açtı. Tek suçu Türkçe bilmemek olan bu insanların acı hatıraları hala zihinlerdedir.

Özellikle 30 yaşından büyük Kürt kadınlarının önemli bir kısmı, okula gitmedikleri ve askerlik yapmadıkları için Türkçe'yi hiç öğrenemediler. İzole bir hayata mahkûm oldular.⁴³² Ancak o günler geçti. Kürtler Türkçeyi –ikinci bir dili- öğrendi. 3 yaşındaki çocuk Türkçe'yi biliyor. Yinede Kürtler için Kürt dili büyük bir anlam ifade etmektedir. Kürt dilini rahatlıkla kullanmak son derece önemlidir. DİB olarak veya devlet olarak azgınlaşan bu propleme çözüm bulmak istiyorsak, Kürtlerle beraber yaşamak istiyorsak, bu ancak Kürt dilini milli eğitimde, dini eğitimde, TV kanallarında kullanmak, konuşmak ve serbest bırakmakla mümkündür. Bu konuda son yıllardaki gelişmeler çok olumlu olmuştur.⁴³³

A. TEBLİĞ VE İRŞATTA KÜRTÇE'NİN EDEBİ DİL OLARAK KULLANILMASINA TEŞVİK

İmamların camilerde halkın diliyle irşad ve tebliğleri birçok yönden müsbet gelişmelere vesile olacaktır. Her şeyden önce Türkiyelilik bilincini arttıracak, ayrılık tohumlarını yok edecektir. "Ben bu ülkede bütün haklara sahibim. Bu ülke ile proplemim yok" diyecektir. İnsanların zihinleri normalleşmeye başlayacaktır. İnsanlar bu ülkede kendini birinci sınıf

⁴³²Bkz. Oral ÇALIŞLAR "Kürtler Sussun Partiler Birleşti, 25/12/2010, Radikal Gazetesi

⁴³³Ne tuhaf bir durum ki; Türkiyeyi işgal eden ingilizlerin dilini devlet yüklü paralar ödeyerek bütün okullarda öğretiyor iken, İngilizlere karşı Türklerle omuz omuza, sırt sırta veren Kürdlerin dilini aynı devlet tarafından yıllarca -birakın okulda öğretilmesi- kamusal alanlarda bile yasaklandı.

vatandaş olarak hissedecek ve provokasyonlar boşa çıkacaktır. Kendilerini bu ülkede bir yabancı; inkâr ve asimilasyona maruz kalan bir insan gibi görmeyeceklerdir.

Bunun için hocalarımızın edebi bir Kürtçe ile vaaz ve hutbe verebilmeleri için, Kürt dili için kurs ve seminerler düzenlenmelidir. Kavmiyet duygularının yayıldığı bir zamanda insanlara sadece dinle yaklaşmak değil, dilin yanında dinle yaklaşmak derman olacaktır. Tok karınla içilmesi gereken ilaçlar aç karınla alınmamalıdır.

Bugün yurtdışına gönderdiğimiz din görevlilerimize o ülkenin dilini iletişim kurulsun diye öğretmekteyiz. Doğu ve Güneydoğu'ya gönderilen görevlilerimiz de birazda olsa bu insanlarımızın dilini öğrenmesi faydalı olacaktır. Eskiden hep şu cümleyi duyardık: "Devlet yıllardır bu insanlara Türkçe'yi öğretmedi." Bir devlet bakanımızın ifadesiyle, "yıllarca devlet niye bu dili öğrenemedi?"⁴³⁴

B. KÜRTÇE VAAZ VE HUTBE

Dini tebliğde önemli bir unsur iletişimdir. Peygamberler dahi, gönderildikleri kavimlerin diliyle gönderilip o dil ile tebliğ etmişlerdir. İletişimde ileten, iletilen, ileti ve iletim kanalı olmak üzere dört unsur bulunmaktadır. İletinin/mesajın karşı tarafa ulaşması için bu dört unsurun birbiriyle uyumlu olması gerekir.⁴³⁵

İletişimin gereği olarak, halka anlayacağı dille hitap edilmelidir. Bu çerçevede Kürtçe vaaz, sohbet ve hutbe hazırlanması önem arz etmektedir. Tüm Türkiye çapında şu hususlar önem arz etmektedir.

⁴³⁴ Bakan Ergün "Kürt insanlar asil, misafirperver, bu ülkenin değerlerine sahip değerler topluluğu. Bu ülkenin değerlerine saygılı insanlar. Hani bazen deniyor Türkçe öğretmedik vatandaşlarımıza.... Canım devletin de mi imkânı yoktu, devlet azıcık Kürtçe öğreniversin. Hadi vatandaşın Cavani köyündeki vatandaşın imkânları kısıtlıydı öğrenemedi. Senin ne zorun vardı. Vali biraz öğrenseydi. Kaymakam biraz öğrenseydi. Doktor, öğretmene tayin etmeden evvel biraz öğretseydik de gittikleri yerlerde vatandaşlarımıza hizmet verirken daha güzel daha düzgün iletişim kurarlardı. Ne hissettiğini insanlarımızın duyan bilen ne dediğini anlayan bir kamu görevlisi haline gelseydi ne olurdu devlet bunu yapamaz mıydı?(bkz: http://www.radikal.com.tr/politika/vatandas_turkce_ogrenemiyorsa_devlet_kurtce_ogrensin-1085638)

⁴³⁵ Cuma Karan, Vaiz ve İmamlar İçin Cemaat İle Etkili İletişim, 34, Gündönümü yayınları, 20013, İst.

a) İl ve ilçe merkezlerinde cemaati karma olan (Kürt, Türk, Arap vb.) camilerde, vaaz ve hutbeler, herkesin ortak dili olan Türkçe ile verilmelidir.

b) İl ve ilçe merkezlerinde ve köylerde cemaatin çoğu Arap ise Arapça; Kürt ise Kürtçe (Kurmanç ise Kurmançi, Zaza ise Zazaca); başka bir dil konuşuluyorsa o dilde hutbe ve vaazda bulunulmalıdır. Gerekirse sonunda Türkçe bir özet verilebilir. Bu camilerin halk tarafından bilinmesi ve halkın istediği camiye gidebilmesi önem ifade etmektedir. İstanbul'un merkezi bir semtinde Siirtliler çoğunlukta veya Türkçe dışında başka dili konuşanlar çoğunlukta o camide onların diliyle onlara hitap edecek vaaz ve irşad programları düzenlenmelidir. Bu hem demokratik bir haktır hemde din ve vicdan hürriyetinin bir gereğidir.

Bir cami cemaatinin % 99u, belli bir dili konuşuyorsa ve insanlar mabetlerinde, mescitlerinde o dili konuşmak istiyorlarsa, bu durum yadrganamaz ve başka anlamlar yüklenemez.

İnsanların kolayına gelen dilde hizmet, eğitim ve dini hizmetleri görmeleri, onların doğal haklarıdır. Kişinin konuştuğu dille hizmet alması; öğrenmenin, hizmetteki verimliliğin, dini eğitimin ve iletişimin bir gereğidir. "Anadil, ana sütü gibi helaldir." sözü ne kadar yerinde ve doğru bir sözdür.

Bugün Avrupa'nın birçok ülkesinde Türklerin yoğun olduğu yerlerde, camilerde o ülkenin diliyle değil, Türkçe vaaz ve hutbe verilmektedir. Cemaati Türk olan bu camilerde bundan daha doğal bir şey olamaz. Türkiye'de, Türkçe dışında bir dilin konuşulduğu yerlerde de o dille hutbe verilmeli ve sonunda Türkçe bir özet olmalıdır. Kürtler, kendi öz vatanlarında bu vb. haklara sahip olabilmelidirler. Bu vb. haklar için Kürdistan'ı kurmaya gerek yoktur. İnsanlar iletişimlerinde anladıkları bir dili kullanmak istiyorlarsa, hele hele bu dil anne babalarından öğrendikleri bir dil ise, okullarda, ibadethanelerde veya başka bir mekanda yasaklanamaz. Zira yasaklama Allah'ın ayetlerinden olan bir dili inkardır. Dinimizce yasaklanan cahiliye taassubu ve zulüm kapsamına girer. Bu iletişim hakkını, kendimiz dışındakiler için kabul etmezsek, elbette uğruna mücadele ettiğimiz "hak" la, tebliğ ettiğimiz "İslam"la çelişmiş oluruz. Bunun için Kürtçe vaaz ve hutbe verebilecek hocaların Kürtçe vaaz ve hutbe vermeleri sağlanmalıdır.

Başkanlıkça, hutbelerin sonunda kürtçe bir özet yapılabileceği konuşulmaktadır. Şunu ifade etmem gerekir ki hutbelerde Kürtçe özet bundan on-onbeş yıl öncesi için büyük bir anlam ifade edebilirdi. Bu bir gelişme sayılırdı. Ancak geldiğimiz nokta itibariyle Kürtçe özet insanları tatmin etmeyecektir. İnsanların anadilleri ile hutbeyi dinleyememeleri,

hakkın yerine konmasında süregelen haksızlık devam etmiş olacaktır. Kürtçe hutbe ve vaazın bir an önce yaygınlaştırılması Kürt meselesinin çözümünde bir derman/ ilaç vazifesini görecek ve tedavi süreci başlamış olacaktır.

Şuan Şırnak'ta hutbeler Kürtçe okunmaktadır. Bu durumun faydalı olduğunu bizzat din görevlileri ve ilçe müftüleri tarafıma iletmışlerdir.

Günümüz Kürtlerinin çoğunun Türkçe öğrendiği; dolayısıyla buna ihtiyaç olmadığı ileri sürülebilir. *Bütün Kürtler Türkçe'yi öğrenmiş olsalarda bu haktan mahrum bırakılamazlar. Zira Türkçe onların yabancı dildir, TV kanallarından ve okularda sonradan öğrenmişlerdir. Her halukarda kendi dilleriyle dinleme zevkine karşı çıkılamaz.* Dolayısıyla insan hakları açısından bu mesele Türkiye'nin bir ayıbıdır, bir kusurudur.

C. KÜRTÇE ESERLERİN DİB TARAFINDAN BASILMASI

Kürtçe Kuran meali, mevlit, namaz hocası, bazı önemli divan eserleri ve dini bilgilere ait bazı kitaplardan başlanabilir. Temel İslam klasikleri, birer hadis, tefsir, fıkıh siyer kitapları tercüme edilebilir. Bu işler için bir komisyon kurulabilir.

D. KUTLU DOĞUM KONFERANSLARININ KÜRTÇE YAPILABİLMESİ

Kutlu doğum haftasında yapılacak konferanslar Kürtçe yapılabilmelidir. Bunlarla açılım gerçekleşir. Aklın kapatılmış kapıları açılır, önyargılar kaldırılabilir. Olaylar bizi zorlamadan atacağımız adımlar daha değerlidir. Siyasi şartların bizi zorlamasıyla atacağımız adımlar pek bir anlam ifade etmeyecektir.

TRT 6 ile ortaklaşa özel kutlu doğum programlarının yapılması ve canlı olarak yayınlanması faydalı olacaktır.

Her yıl DİB tarafından bir ilde düzenlenen Kutlu Doğum Sempozyumu, bir yıl Doğu ve Güneydoğu'nun bir ilinde Kürtçe olarak düzenlenebilir. Bu gibi uygulamalar demokratik açılıma önemli oranda tesir edecektir. Normalleşmeyi hızlandıracak ve imamlara özgüven verecektir.

E. HAC'DA İRŞAT PROGRAMLARININ KÜRTÇE OLMASI

Hac'ca Türkiye'nin her tarafından insanlar geldiği gibi Doğu ve Güneydoğu'dan insanlar da gelmektedir. Bunların çoğu yaşlı ve Türkçe'yi doğru dürüst bilmeyen kimselerdir. Hac'daki rehberlik apayrı bir yere sahiptir. Mekke ve Medine'de hacılar için irşat programları düzenlenmektedir. Ancak bu programlar hacıların bir kısmı Türkçe'yi anlamadığı için yeterince faydalı olamamaktadır. Hele bir de kabile başkanı

ve din görevlisi de hacıların dilini/Kürtçeyi bilmiyorsa, hacılar sorularını soracak ve kendi dilleriyle kendilerine cevap verecek başka kimseler aramakta ve bu durumdan dolayı sıkıntı çekmektedirler. Bunun için irşat ekiplerinde mutlaka Kürtçe'yi bilen hocalarımız olmalıdır.

Resmi dil dışındaki dillerin gerek tebliğ ve irşatta gerekse hayatın her alanında kullanılması noktasında şu hususa dikkat edilmelidir. Gücün verdiği kibirle, sadaka verir gibi "hadi şu zavallılara şu hakkı da verelim" tavrı sergilenmemelidir. Zira bu hak kimsenin babasının malı değil ki sadaka olarak verilsin. Anadil hakkı verilmeli mi verilmemeli mi? diye tartışılmaktadır. Bu dili ve onunla konuşma hakkını veren Allah'tır. Öyleyse bunu engellemek başlı başına bir zülümdür.

4. KARDEŞLİK PROJELERİ BAŞLATILMALIDIR

DİB, vaizlere ve müftülere Manavgat veya Kızılcahamam gibi bir yerde kamp ve seminerler düzenleyerek Kürt meselesinin psikolojik, tarihi, insani ve İslami boyutu üzerinde durarak vaiz ve müftülerle cemaate/Türkiye kamuoyuna ulaşmalıdır. Her ilde konuyla ilgili din görevlilerine yönelik seminer ve konferanslar düzenlenebilir. İlkın personelimize özgüven vermeliyiz ve eğitmeliyiz ki bu projede aktif rol alabilsinler.

Hicretten hemen sonra bizzat Peygamberimiz (sāv) tarafından uygulamaya konan muâhât (ensar-muhacir kardeşliği), kardeşliğin zirve noktasıdır. Tarihte ve zamanımıza kadar geçen zamanda eşi görülmemiş bir örnektir. Ensar ve muhacir dayanışmasına götürecektir projelere ihtiyaç vardır.

A. BÖLGEDE HAFIZLIK KURUMUNA DESTEK VERİLMESİ

Doğu-Güneydoğu bölgemizde hafızlık müesseseleri yenidir. Bunun için bölgede her ilde fiziki alana ve sosyal alanlara sahip, külliyevari yatılı Kuran kursu açılmasına teşvik edilmesi ve bunun için örnek projelerin hazırlanması güzel olacaktır. Ancak Kuran kurslarında hafızlık yaptıracak deneyimli eleman sıkıntısı çekilmektedir. İmkânlar ölçüsünde hafızlık tecrübesine sahip Batı'daki hocalarımızın gönüllük çerçevesinde Doğu'ya gönderilmesi bu konudaki eksikliği giderecektir.

Şu anda Mardin Yeşilli ilçesinden, Trabzon'da farklı Kuran kurslarında 100'den fazla erkek ve kız öğrenci hafızlık yapmaktadır. İstanbul'da 15 kız öğrencimiz hafızlığına devam etmektedir. 6 sene önce o zamanki müftümüzün yönlendirmesi sonucunda hafızlık için birkaç öğrencinin Trabzon'a gitmesiyle bu yol açılmıştır.

Buna benzer olarak Türkiye'nin en köklü Kuran kurslarında Doğu-Güneydoğu'daki öğrencilere özel olarak hafızlık yapmaları için bir kontenjan

ayrılabilir. Her Kuran kursunda bu kontenjanın açılmasına gerek yoktur. Bu öğrencilerle ilgilenilecek, onların psikolojisini bozacak bir atmosferden uzak, belli birkaç köklü kursta kontenjan ayrılması kâfidir. Bu Kuran kursları ve kontenjaların, Doğu-Güneydoğu'daki il ve ilçelerde bulunan kız ve erkek öğrencilere duyurulması ve onların teşvik edilmesi istenebilir. Başkanlıkta da bu öğrencileri takip edecek ve onların sorunları ile ilgilenen bir yetkilinin olması daha güzel olacaktır.

B. BÖLGEYİ TANIYAN VE GÖNÜLLÜ KİMSELERİN ATANMASI

Bir yerleşim yerinde oranın dilini, mezhebini ve örfünü bilen insanlar daha çok imam hatip olarak görevlendirilmelidir. Bölgeyi, örfü, mezhebi bilmeyen insanları mecburi hizmetle, tecrübesiz bir vaziyette göndermemek gerekir. Bölgeye ilk ataması yapılan din görevliler gayret gösterdiği takdirde iki yıla kadar ancak mezhebi, örfü, geçmişte yaşananları ve dili kısmen öğrenebilmektedir. İki-üç yılı dolunca da tayinen ayrılmaktadır.

Batı'daki kardeşlerimizin ilkin Doğu-Güneydoğu'ya atanmaları onlar için gerçekten bir sıkıntı oluşturduğu gibi, cemaat açısından da sıkıntılar oluşturmakta ve hizmetlerin verimli olamamasına neden olmaktadır. Eğer bölgeye Batı'daki kardeşlerimiz verilecekse ilk hizmetini Batı'da tamamladıktan sonra Doğu'ya gönderilmelidir. Bu konuda gönüllülük teşvik edilmelidir. Bir kardeşlik projesi olarak, 2-3 yıllığına, gönüllü Doğulu hocalar Batı'ya, Batılı imamlar da Doğu'ya verilebilir. Gönüllülük, bu işin çehresini değiştirebilir.

C. KÖYLERİ BOŞALTILAN, EKONOMİK SEBEPLERLE GÖÇ EDENLERE KOL KANAT GERME VE ÇOCUKLARINA SAHİP ÇIKMA

Bölgede binlerce köy acı ve sefaletin yanında savaşı çağrıştıran bir ortamda 1990-1998 yıllarında boşaltıldı. Öyle ki il ve ilçe merkezlerinde, köylerden göç edenlerin bodrumlarda 7-8 ailenin bir arada yaşaması; hayatları boyunca belki de en fazla 20 km. bile köyünden uzaklaşmamış bu insanların, binlerce km uzaklara göç etmeleri ve oralarda yabancı muamelesi görmeleri; kimilerinin ev kirasını dahi veremeyecek durumda olmaları, çocuklarının okuyamamaları, kiminin kapkaççı olması ve mafyaya girmeleri vs. durumlar yaşandı. Bunlar 15-20 yıl önceki durumlar idi, geride kaldı.

Belki üzerinden yıllar geçti ama hâlâ izleri hafızalarda tazeliğini korumaktadır. Bu insanlar büyük şehirlerde bazı sıkıntıları aşmışsalar da hâlâ bazı sıkıntılarıyla başbaşadır. Bunlara yönelik olarak ne yaptık ve ne yapıyoruz? Türkiye Diyanet Vakfı'nın ve diğer hayır kuruluşlarının yabancı ülkelerdeki insanlara yönelik çok güzel hizmetleri olduğunu biliyoruz.

TDV olarak burnumuzun dibindeki bu insanlara neler yaptık ve neler yapabiliriz? Şimdiye kadar bu insanlara sahip çıkma adına, daha çok siyasi Kürtler sahip çıktı.

Mazluma sahip çıkmak bizim vazifemizdir. İstanbul, İzmir, Mersin, Adana ve diğer bölgelerde okumak isteyenlere, üniversite kazananlara Diyanet Vakfı şefkat ve kardeşlik elini uzatabilir. Diyanet Vakfı'nda onlar için fon ayırılabilir. Çocukların aileleri, maddi desteklerimizle vakfımızın ismini duymalıdır. Gönüllerini tamir ederek kardeşliği nakşetmeliyiz.

D. DOĞU-BATIDA KARDEŞ İLÇE MÜFTÜLÜKLERİN OLUŞTURULMASI

Peygamberimiz (sav), "İman etmedikçe cennete giremessiniz. birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmasınız. Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayın."⁴³⁶ buyurmaktadır. Kardeşliğin oluşması, pekişmesi ve devamı konusunda selamın tesiri aşikârdır.

DİB, muahat projesi çerçevesinde bölgeler arasında Doğu-Batı ilçe müftülüklerini kardeşleştirebilir. Müftülükler karşılıklı olarak programlar düzenleyebilir, maddi ve manevi projeleri destekleyebilirler.

Böylece selamı karşılıklı ziyaretlerle, sohbetlerle birbirimize sunacağız. Selam ve selamet atmosferinde tanışacağız, birbirimizi dinleyeceğiz, sevinç ve acılarımızı paylaşacağız ve tearüf sırrını gerçekleştireceğiz.

5. BÖLGEDEKİ MEDRESE GELENEĞİNE-EĞİTİME SAHİP ÇIKILMASI

Medrese kelimesinin bu halk üzerindeki etkisi büyüktür. İslam dininin de halk üzerinde etkisi çoktur. Doğu halkı, din adamlarına ve ileri gelenlerine bağlıdır. Bu sebeple bu halka rehberlik edecek, okumuş önderlerin yetiştirilmesi önem arz etmektedir.

a) Medrese geleneği için "kaçaktır, yasaktır" anlayışı kaldırılarak destek verilmelidir. Günümüzde tüm sivil toplum kuruluşları zararlı olmayan her türlü faaliyeti yürütmektedirler. Medreseler bir tür sivil dini eğitim kurumlarıdır. Medreselerde Arapça, mantık, usulu fıkıh, hadis vs dini ilimler belli bir gelenek çerçevesinde verilmektedir.

Bitme noktasına gelen bu medreseler tekrar neşvu nemaya başlamıştır. Yılların olumsuzluğu, imkânsızlıklar onları da eğitim açısından çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya getirmiştir. Tükenmek üzere olan bu ilim yuvalarına, fedakârlık gösteren hoca ve öğrencilerine yasakçı zihniyet mantığıyla

⁴³⁶ Müslim, İman: 93.

yaklaşmamak önem arz ediyor. Medreseler metod ve dersler konusunda çağın uygun hale getirilmeleri için desteklenmelidir. Ancak asırlardır özgün haliyle bağımsız olarak gelen bu geleneğin bağımsızlığı korunmalıdır. Azalan bu öz değere sahip çıkılmalıdır. Bu istek şuan kısmen de olsa tatbikata geçmiş durumdadır. Mardin İl Müftülüğümüzün bunu yaptığını görmekteyiz.

b) Arap dili, dini hizmetleri yürütenler için olmazsa olmazdır. Şartları uygun olan Kuran kurslarında 2-3 yılı bulan program çerçevesinde, Arapça ve temel dini ilimlerin ders olarak görülebilmesinin önü açılabilir. Kuran kurslarımız bir nevi medrese vazifesi görebilir.

c) Din görevlileri, marifeti/eğitimi teşvik etmelidir. Birinci Dünya Savaşı öncesi bölgenin âlimlerinden Bediüzzaman Hazretleri, Şark'ın terakkisinin din ile olduğunu ifade ederek, İttihad ve Terakki için bir eğitim projesi ortaya koymuş ve eğitim ve öğretimi teşvik etmiştir. Camiul ezherin kızkardeşi olan Medresetüz Zehra namıyla bir üniversitenin Bitlis, Van ve Diyarbakir şehirlerinde kurulmasını talep etmiştir. Bu üniversitelerde din ilimleri ile fen ilimlerinin mezc edilmesini ve lisanının Arapça, Türkçe ve Kürtçe olmasını istemiştir.⁴³⁷

Din görevlileri tarafından cehalete savaş açılmalı, okumaya ve okutmaya destek olunmalıdır. Din ilimlerini ve fen ilimlerini mezc eden imam hatiplere destek verilmelidir. Zira Şark'ın terakkisi din iledir.

d) Birçok ilimizde İlahiyat Fakültesi ve Dini İlimler Fakültesi'nin açılması güzel olmuştur. Gerek İmam Hatip Liseleri gerekse İlahiyat Fakülteleri medrese ilimlerini de cami' olmalıdır. Bu okullarda Arapça ağırlıklı bir tedrisat hâkim kılınmalıdır. Bu okullar medrese vazifesini de görmelidir. Mezunları "seyda, melle" olarak çıkabilmelidir.

Halkın tarih bilincine ve kültürüne hitap eden kelimelerin ağırlığı büyüktür. Medrese, seyda, melle kelimeleri ve Arapça tedrisat halkın zihninde ayrı bir yere sahiptir.

6. BÜYÜK ŞAHSİYETLERE SAHİP ÇIKILMALI (ULEMAİ EKRAĐ)

Tarih boyunca bu bölgeden-Mezopotamya'dan birçok muhaddis, fakih ve mutasavvıf çıkmıştır. Şeyh Ahmedî Hanî, Şeyh Ahmedî Cezirî, Mevlana Halit, Bediüzzaman Said Nursî, Ebu'l Vefa, Molla Gürani, Abudurrahman Tağî, Adî b. Musafir, Feqiye Teyran, Molla Halil es-Siirdî gibi bu topraklarda yetişmiş şahsiyetleri çocuklarımıza, gençlerimize tanıtmalıyız. Bu bölgeyle adı bütünleşen bu insanların adları okullara, üniversitelere ve kongre salonlarına verilmelidir. Türkiye'nin önemli uluslararası bir kongre salonuna

⁴³⁷ Bediüzzaman Said Nursî, İçtimai Reçeteler, 2/80.

“Ahmedi Hani Kongre Salonu” ismini verebilmeliyiz. Bunlarla ilgili konferans veya paneller tertip edebiliriz. Kürt de olsa Arap da olsa bu topraklarda yaşamış olan her şahsiyet bizim değerimizdir, ulemamızdır, tasavvufun öncüleridir. Bu tarihi şahsiyetlerimizi ne ders kitaplarından ne de hayatımızdan teçrid edemeyiz.

7. TRT 6’DAKİ DİNİ PROGRAMLARA DESTEK VERİLMESİ

TRT 6, çok önemli ve cesur bir adımdır.Hatta harika bir adımdır. 2011, 2012 ve2013 yıllarında Ramazan ayında TRT 6’nın teklifi ve DİB’in izniyle TRT 6’da bir ay boyunca iftar veya sahur programlarını sundum. Programı Van ve Diyarbakır’da yaptık.Hergün bölgenin bir seydası misafirimiz oldu. Kendisiyle bazen dini bazen sosyal ve güncel konuları ele adık.Bu hocalarımız medreselerde okumuş, yıllarca müderrislik yapmış insanlardı.Programa cübbe ve sarıklarıyla gelmişlerdi.Ayrıca programımızda hergün bir sahabenin hayatını anlatıyordum.Hergün programda Kürtçe ilahilerin yanında Arapça ve Türkçe ilahilerde canlı olarak söylendi.Ve hergün TRT 6’nın başka bir ekibi başka bir ile giderek halkın iftar- sahur heyecanını paylaştı.

Program ile ilgili çok olumlu tepkiler aldım. Öyleki dinleyicilerden biri Amerika’dan görev yaptığım ilçeyi arayıp cep telefonumu alıp beni arıyor ve bana “hocam bu ve benzeri programlar, sizler, misafirleriniz yıllarca neredeydiniz?” diyor, derdini paylaşıyordu. Bir diğer kadın “Hocam TRT 6, devletin televizyonu olduğu için biz bu TV’ye amaborgo koymuştuk, bu programlarla bu amborgoyu kaldırdık” diyordu.Avrupa’daki vatandaşlarımızdan, Kuzey Irak’tan, Suriye’den ve yurt içinden olumlu telefonlar, mesajlar aldık.TRt 6 yetkilileri, halkın izlenme reytinglerinin çok iyi olduğunu ifade etmekteydiler.

2011-2012 yıllarında da bir yıl boyunca TRT 6’da haftada bir canlı olarak “Gönüllerin Sevgilisi (Mehbubê Dilan)” adlı programı sundum. Program ile ilgili çok güzel tepkiler aldım.

Bu gibi programlar, zihinlerin normalleşmesine büyük katkı sağlamaktadır.Ben bir ay gibi bir zamanda (Ramazan ayında) ilçemden uzak durdum, ancak ilçemdeki cemaatten binlerce kat daha fazla insana hitap etme fırsatı buldum.Bu anlamda eleman konusunda Kürtçe yayın yapan başta TRT 6 ve diğer TV ve radyolara,ihtiyaç duymaları halinde DİB’in personelinin gitmesine izin verilmesi, yardımcı olunması çok önemlidir.

8. DİN ADAMLARINCA ORTAK AKIL KOMİSYONU/ KARDEŞLİK ve MUŞAVERE KOMİSYONU KURULMASI

Ülkemizdeki birlik beraberlik ve Kürt meselesinin çözümü için her iki taraftan taassuba, Türkçülüğe ve Kürtçülüğe prim vermeyen, hakem rolü olabilecek, bu milleti seven, cesaretli insanlardan müteşekkil ortak bir komisyon kurulmalıdır. Bu komisyon resmi veya sivil olabilir. Bu komisyon özellikle din adamları ve akil adamlardan oluşmalıdır. Bu meseleleri yürütecek olan bu komisyonun iki eş başkanı olmalı, biri Kürt diğeri Türk. Bu komisyon her iki tarafı anlayabilmeli ve onları temsil edebilmeli ve onlara uygun çözümleri pratiğe koyabilmelidir. Sadece Doğu'nun gözüyle veya sadece Batı'nın gözüyle değil birçok gözle bakabilmelidir. Zira bu mesele tek taraflı çözülebilecek bir mesele değildir.

Allahu Teâlâ karı koca arasında bir geçimsizlik olduğunda şu çözümü öneriyor. "Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmak isterlerse Allah eşlerin aralarını bulur. Şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır."⁴³⁸ Bu hakemler birlik beraberliğin devamı için maslahat için gayret gösterecek, tarafane davranmayacaklardır. (Komisyon daha da geniş tutulup Türkiye'nin tüm mozaiğini içinde barındıran insanlardan da oluşturulabilir.) DİB, din adamlarından oluşan böyle bir komisyonu kurmalıdır. Bu komisyon marifetiyle Başkanlık, neler yapılabileceğine dair görüşlerini ortaya koyarak pratiğe dökülebilir.

9. AVRUPA'DAKİ KÜRTLERE YÖNELİK BİR ÇALIŞMANIN BAŞLATILMASI

Doğu ve Güneydoğu'dan Avrupa'ya göç eden birçok vatandaşımız bulunmaktadır. Bunların çoğu Türkiye'den bir dönemin yanlış politikalarına şahit olarak, ekonomi ve özgürlükler açısından sıkıntılar içinde ayrıldılar. Hâlbuki yıllardır Başkanlığımızın ve vakfımızın görevlileri, Avrupa'da camilerde din hizmetini devam ettirmektedirler. Bunlara yönelik özel bir hizmet bulunmadığı için bazı vatandaşlarımız bu camilerimize gitmemekte ve buralardan istifade edememektedirler. Zihinlerinde "bu camiler Türklerin camileridir" gibi bir önyargıya sahiptirler. Bu sebeple Avrupa'da Kürt nüfusunun yoğunlukta olduğu yerlere onların dilini bilen hocalar verilmeli ve onlara yönelik hizmetler başlatılmalıdır. Avrupadaki hocamız Kürt olmasa da, Kürtçe'yi bilmesede kendi şehrindeki o vatandaşlarımızı bulmalı, ziyaret etmeli, çayını içmeli "biz kardeşiz" diyebilmelidir. Ortak paydalar konuşulmalıdır. Din görevlileri, bu insanlara karşı tebliğ ve hizmet vazifesini yapmalı, irtibatı kesmemelidir.

10. HER İLDE SOSYAL BARIŞA KATKI SAĞLAYACAK, İNSANLAR ARASI PROPLEMLERE SULH İÇİN ARACILIK EDECEK KURULLARIN KURULMASI

⁴³⁸ Nisâ 4/35.

Doğu ve Güneydoğu'da, özellikle geçmiş zamanda, bölge halkının bir problemi, sıkıntısı, anlaşmazlığı olduğunda taraflar "haydi şeriata gidelim" diyerek âlimleri, hocaları aralarında hakem kabul ederlerdi. Nikâh, talak, sosyal ve ekonomik problemler bu şekilde toplumun önderleri olan seydalar, âlimler tarafından çözümlenirdi. Kavganın ve haksızlığın önüne geçilirdi. İnsanlara yol gösterilirdi. Bugün modern gelişmiş ülkelerde toplumun sorunlarını halleden buna benzer yapılar bulunmaktadır.

Bölgemizde ise insanlar problemlerini halletmek için bazen silaha başvurmakta, bazen çıkmaz yollara girebilmektedir. Veya insanlar üzerine hegemonya kurmak isteyen siyasi hareketler devreye girmektedir.

İmamların asli bir vazifesi de toplumdaki huzura ve barışa/sulha katkı sağlamalarıdır. DİB, tavsiye kararı olarak Müftülüklerin, özellikle Doğu ve Güneydoğu'daki her ilde ve bazı ilçelerde, o yerleşim yerinde tanınan resmi, fahri imamlardan, üniversitedeki ilahiyat fakültesi hocalarından ve ileri gelenlerden bir ekibin oluşturulmasını istemesinin büyük hayırlara vesile olacağını düşünüyorum. Bu ekip bu işin hakkını verirse bölgede önemli bir vazife ifa edilebilir.

11. ALEVİ KÜRTLERE YÖNELİK YENİ ÇALIŞMALAR YAPILMALI

Alevilere ve özelde Alevi Kürtlere yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bunun için özel bir çalışma yapılmalıdır. Bu konu bu tebliğimizin sınırlarını aştığından sadece başlığıyla yetiniyoruz.

SONUÇ

Çözüm Türkiye'nin içinde olmalıdır. Baştan yapılması gerekenler her seferinde apaçık ortadaydı, biraz vizyon ve cesaretle kolayca üstesinden gelinebilirdi. Yapılmadı, sürüncemede bırakıldı. Zararın neresinden dönülürse kâr olacaktır.

Kanaatim odur ki bahsettiğimiz bu çözümler tatbik edildiğinde yakın zaman içerisinde sonuç verecek ve Kürt problemi yakında çözüme kavuşacaktır. Bu konuda ümitvarım. Çok yakın bir gelecekte bu sorun bitecektir. İnsanlar konuyu "Bu ateşin, bu kanın duracağını ümit etmiyorduk. Allah'a şükürler olsun artık geçmişte kaldı", "Eskiden şöyle olmuştu" diyerek tarihi bir anlatımla anlatacaklardır. Kürtlerin saadeti ve Türklerin saadeti birbirine bağlıdır. Türk ve Kürtlerin necati ve terakkisi ittihad iledir. Netice olarak;

1. DİB'in bu meselenin çözümünde bir projesi olmalıdır. İnsanlarımızın zihinsel olarak normalleşmesinde DİB'in ve din görevlilerinin rölü.

- son derece önemlidir, her ikisi de kilit role sahiptirler. Bu meselede askeri çözümler ve milliyetçilik politikalarından çözüm beklenemez.
2. DİB, sivil toplum örgütleri (cami dernekleri ve vakıflar), din görevlileri, Kürt meselesinin psikolojik, tarihi, insani ve İslami boyutu üzerinde durarak Türkiye kamuoyuna ulaşmalı ve farkındalık oluşturmaya çalışmalıdır.
 3. Kürtler de Türkler de Müslümandırlar. İki milletin ortak noktası İslam'dır. İslam dini onları kardeş kılmaktadır. Kardeşler arası bir kavga çıktığı zaman Rabbimiz sulhu emretmektedir. Din görevlileri ve DİB'in bu sulh vazifesini üstlenmesi bir vecibedir. Çünkü dini işlerini yürüten kurum DİB'dir.
 4. Bu projede adım adım gidilmelidir. Uygulanabilir olandan başlanmalıdır. Atılması gereken adımların atılması ve geç kalınmaması, riskli ve zamansız olan adımların ise zamana bırakılması gerekmektedir.
 5. Sulhta haklının hakkı alınıp zâlimin zülmüne engel olunabilmelidir ki gerçek bir sulh meydana gelsin. Kürt meselesinde kardeşlik hukukuna saygı gösterilirse, kardeşlik hukuku icra edilirse bu kavga bitecektir. DİB olarak çözüm ve önerilerimizde insan hakları ve adaleti esas aldığımızda bu iki unsur çok etkili olacaktır. Kürt meselesini oluşturan ana sebeplere baktığımız zaman, bunların insan hakları kapsamına girdiğini görmekteyiz. En büyük çözüm, insan hakları bağlamında olacaktır.
 6. Din görevlileri, toplumun bütün katmanları ile diyalog içerisinde olmalıdır. Özellikle bu konuda müspet düşünen insanların varlığı ve sesleri duyulmalıdır.
 7. 5- Tebliğ ve irşad faaliyetlerinde muhatap kesimin dili, mezhebi, örfü, siyasal ve içtimai durumu göz önüne alınarak iletişimin tüm kanalları en iyi şekilde kullanılmalıdır.
 8. Kürtçe bazı eserlerin DİB tarafından basılması, camilerde kutlu doğum haftasında, Hac'da irşad programlarında Kürtçe'nin kullanılması sağlanmalıdır.
 9. Vaaz, konferans ve hutbelerde kardeşlik dili hâkim olmalı ve kardeşlik ahlak ve hukukuna ağırlık verilmelidir. Doğu-Batı arasında kardeşlik hamlesi başlatılmalıdır.
 10. Dindar kesimler, müftülükler kardeşlik projeleri başlatmalıdır.
 11. TRT 6'daki dini programlara destek verilmelidir.
 12. Kürt meselesinin çözümü için din adamlarınca ortak akıl komisyonu/ kardeşlik ve müşavere komisyonu kurulmalıdır.
 13. Arupa'daki Kürtlere yönelik özel bir çalışmanın başlatılması gerekir.

14. Müftülüklerin bünyesinde özellikle Doğu ve Güneydoğu'daki her ilde ve bazı ilçelerde, o yerleşim yerinde tanınan resmi, fahri imamlardan, üniversitedeki ilahiyat fakültesi hocalarından ve ileri gelenlerden sulh için aracılık edecek bir ekip oluşturulabilir.
15. DİN görevlilerinin samimiyeti ve yaklaşımları, halkların normalleşmesine büyük katkı sağlamaktadır.
16. Kürtler ne istiyor? şeklinde bir soru ile sunumuma son vermek istiyorum. Çok şey mi istiyorlar? Olmayacak şeyleri mi talep ediyorlar? Sunumumu ne kadar uzatırsam uzatayım bu sorunun, problemin çözümü bir cümlede saklıdır. Yukarıdaki söylenen ve söylenmeyen bütün çözümlerin özeti şudur: **"Kürtler değer, saygı bekliyor ve insan haklarını bekliyor. Her konuda tarağın dişleri gibi eşit olmak istiyorlar. Kardeşlik hukukunun gereğini istiyorlar. Gerisi hep ayrıntı. Kürtler açısından Kürt meselesinin çoğu psikolojiktir."** Cevap ve çözümü bu cümlelerde saklıdır. Bunlar yapıldığında Türkiye'deki bu örnek açılımlar ve gelişmeler Kürtlerin yaşadığı diğer ülkelere de örnek olacaktır.

Bu konda her geçen gün yeni bir güzelliğe, gelişmeye şahit olmaktadır. Bu güzelliğe vesile olan herkesten Rabbim razı olsun. İyilik ve güzellikte Rabbim bizleri de payidar eylesin.